

MELLÉKLET

OBN 135 Sírödör: T.: É-D, 0-180°; h.: 255 cm; sz.: 120 cm, m.: 67 cm. **Váz:** -.

A sírgödör lekerekített sarkú, téglalap alakú, függőleges falú, egyenes aljú volt. Bolygatott, rablott. Benne *infantia II.* (12-14 év) korú gyermek csontváza feküdt. A sír teljes területét érintette a rablás. Az akna északkeleti sarkára a későbbiek során ráásták az OBN 136 SNR 230 számú sírt. A régészeti leletek alapján valószínűleg kislány volt.

Antropológia:

Gyermek *infantia II.* (12-14 év), töredékes koponya és vázcsontok.

Patológia: *cribra orbitalia (poroticus)*.

A sírban talált tárgyak:

Bontás és felszedés közben a felszínre került:

A. **Kés?** Erősen korrodált, amorf alakú, ismeretlen funkciójú vastárgy(ak) töredékei. A vasmag metszeti képe alapján lehetséges, hogy vaskés darabjai. H. legnagyobb.: 3,3 cm, v.: 1,3 cm. Ltsz.: 2013.3.658.

B. **Kerámia.** Sötétszürke színű, erősen kopott, sérült felületű, csillámos homokkal soványított, gyűrűs aljú edény töredéke. Á.: 8,2 cm, v.: 2,2 cm. Ltsz.: 2013.3.659.

C. **Gyöngyök.** Narancsvörös és fehér színű, rövid- és hosszú henger alakú korallgyöngyök. 12 darab ép. H. legnagyobb: 1,8 cm, v.: 0,8 cm. Ltsz.: 2013.3.660.

D. **Gyöngy és karika.** Fehér színű, csonka gúla alakú korallgyöngy. Csúcsán bronzlemezről hajlított, két szélén íveltén kihajló, közepén összekorrodált pántgyűrű? A két tárgy egy ékszerként funkcionálhatott, mert a megtalálásánál is így került elő. H gyöngy.: 1,7 cm, v.: 1,0 cm; á. bronzpánt: 1,0 cm, vastagság nem mérhető. Ltsz.: 2013.3.661.

E. **Fülbevaló.** Huzalból készített, rombusz metszetű bronz karika fülbevaló töredéke. H.: 2,3 cm, á.: 0,15 cm. Ltsz.: 2013.3.661.1.

163. Sírödör: T.: ÉÉK-DDNy, 20-200°; h.: 260 cm; sz.: 101 cm, m.: 70 cm. **Váz:** T.: D-É, 180-0°; h.: 88 cm.

Lekerekített sarkú, téglalap alakú, függőleges falú, egyenes aljú sírgödör. Bolygatatlan. Benne háton fekvő, nyújtott vázú *infantia I.* (2-3 év) korú gyermek csontváza feküdt. Koponyája enyhén jobbra billent. Karok a test mellett nyújtva, lábak térdben enyhén behajlítva helyezkedtek el. A medence és az alsó lábszárak a test többi részéhez viszonyítva kb. 10 cm-el magasabban helyezkedtek el.

Antropológia:

Gyermek, *infantia I.* (2-3 év) hiányos, de jó állagú koponya és vázcsontok.

Patológia: *endocranialis* rajzolat (*meningitis?*), *cribra orbitalia porotica*, kissé *quadrát* koponya (enyhe *rachitis*, TBC?).

A sírban talált tárgyak:

1 **Karika** a mellkas jobb oldalán. Huzalból készített, kisméretű, bronzkarika. Valószínűleg csüngő. Á.: 1,0 cm, v.: 0,35 cm. Ltsz.: 2013.3.786.

2. **Fibula** a mellkas bal oldalán. Erősen korrodált, valószínű egytagú, aláhajlított lábú vasfibula fej és kengyeltöredéke. A kengyel félkör metszetű. H.: 3,2 cm, v.: 1,4 cm. Ltsz.: 2013.3.787.

3. **Töredék** a medence bal oldalán. Erősen korrodált, kör metszetű vashuzal töredéke. H.: 1,5 cm, v.: 0,3 cm. Ltsz.: 2013.3.788.

4. **Edény** a jobb lábszár külső oldalán. Grafitszüke színű, erősen kopott és sérült felületű, csillámos homokkal soványított, szendvicses törésű, valószínűleg tál töredékei. Meredek, majd alsó harmadában éles hastörésű, korongos aljú edény ragasztott darabjai. Fá.: 2,8 cm, h.: 6,8 cm, v.: 1,0 cm. Ltsz.: 2013.3.789.

Felszedés közben a felszínre került darab:

A. **Töredék.** Amorf alakú, apró, vasmag nélküli, ismeretlen funkciójú vastárgy töredékei. Ltsz.: 2013.3.790.

178. Sír gödör: T.: É-D, 0-180°; h.: 240 cm; sz.: 80 cm, m.: 52 cm. **Váz:** T.: D-É, 180-0° h.: 110 cm.

Lekerekített sarkú, téglalap alakú, függőleges falú, egyenes aljú sírgödör. Bolygatatlan. Benne háton fekvő, nyújtott vázú, *infantia I.* (5-6 év) korú gyermek csontváza feküdt. A koponya összeroppant, karok a test mellett, lábak nyújtva helyezkedtek el. A vázon foltokban barnás/feketés elszíneződés nyomai voltak. A régészeti mellékletek alapján kislány volt.

Antropológia:

Összes tejfog, maradó I1-I2: gyökér kifejlődése nem teljes. M1 *eruptálódott*.

Anatómiai variáció: felső I1-I2 enyhe lapát, *palato-gingivális* barázda, *tubeculum dentale*.

Patológia: súlyos csigolya TBC (4 *cervicalis*+1 *thoracalis* fúzió), kifejezett Pott-féle púp.

A sírban talált tárgyak:

1. **Gyöngyök** a nyak körül. a) Kék és sötétkék színű áttetsző, gömb alakú üveggyöngyök. 22 darab ép; b) Rövid- és hosszú henger alakú apró korallgyöngyök. 10 darab ép; Ltsz.: 2013.3.1285.

1.1 **Függesztőfüles gyöngy** a nyak körüli részből. Sárgásbarna színű, hármastagozódású, többszörösen összetett, függesztőfüles üveggyöngy. Az egyik tagja letört, így korrodálódott össze. 1 darab kissé sérült. M. füles: 1,4 cm, sz.: 0,8 cm. Ltsz.: 1285.1.

2. **Fibula** a mellkas bal oldalán. Egytagú, aláhajlított lábú, ezüsfibula. Kengyele a fej felé ívelődik, kör metszetű. A lemezzé formált tűtartó alsó része átvezetve a kengyel alsó harmadában tekercselt díszítéssé formált. A láb felső részén egy vésett vonallal díszített. H.: 3,2 cm, v.: 0,5 cm, kar szélesség: 0,6 cm. Ltsz.: 2013.3.1286.

3. **Edény** a sírgödör északi végénél. Sötétszürke színű, fényezett, erősen kopott felületű, csillámos homokkal soványított, lassúkorongon készült, kiegészített edény. Pereme ívelten kihajló, külső szélén lekerekített. Nyaka rövid, ívelt, vállá öblösödő. Aszimmetrikus. A váll és a has találkozásánál enyhe hastörésű, fenék felé szűkülő, kissé tojásdad alakú, egyenes aljú igen kisméretű kerámia. A súlypont az edény felső harmadára esik. Pá.: 4,2 cm, fá.: 3,6 cm, ma: 9,9 cm, v.: 0,7 cm. Ltsz.: 2013.3.1284.

4. **Fülbevaló** a koponya alól. Huzalból készült, egytagú bronz karika fülbevaló. Hurkos-kampós záródású. A hurok felől kezdődő tekercselt díszítés a hurok folytatása, végeit nódusz zárja. Igen vékony huzalból készült. Á.: 2,7 cm, v.: 0,3 cm. Ltsz.: 2013.3.1287.

5;8. **Függesztőfüles gyöngy** a felső állkapocs környékéről, valamint a csigolyák közül. Háromtagú smaragdzöld, függesztőfüles, átlátszó üveggyöngyök. Nagyobb és kisebb, valamint és finomabb és kissé elnagyoltabb kidolgozású darabok. H1.: 1,5 cm, á1.: 1,2 cm, v1.: 0,6 cm; h2.: 1,3 cm, á2.: 0,9 cm, v2.: 0,4 cm. Ltsz.: 2013.3.1288. és 1292.

6. **Csüngő** a koponya alsó része és a nyak közötti részből. *Antonius Pius denarius*ból készített, másodlagosan felhasznált érme-csüngő. Bronzból készített rögzítőfüle töredékes, valószínű egy nittszeggel felapplikált. H.: 1,8 cm, v.: 0,2 cm. Ltsz.: 2013.3.1289.

7. **Lemez** a koponya alsó része és a nyak közötti részből. Restaurálás közben megsemmisült bronzlemez töredékek. Ltsz.: 2013.3.1299.

9. **Gyöngyök** a bordák közül. a) Kék és sötétkék színű áttetsző, gömb alakú üveggyöngyök. 2 darab ép; b) Rövid- és hosszú henger alakú korallgyöngyök. 6 darab ép. Ltsz.: 2013.3.1292.

Bontás közben felszínre került darabok:

A. **Üveggolyó.** Halványzöld, ezüst fóliával díszített belsejű, kisméretű üveggolyó. Á.: 1,0 cm. Ltsz.: 2013.3.1293.

B. **Töredék.** Erősen korrodált, ismeretlen funkciójú vastárgy. Nem mérhető. Ltsz.: 2013.3.1295.

180. Sírögödör: T.: ÉÉNy-DDK, 340-160°; h.: 280 cm; sz.: 117cm, m.: 28 cm. **Váz:** T.: DDK-ÉÉNy, 160-340°; h.: 160 cm.

Lekerekített sarkú, téglalap alakú, függőleges falú, egyenes aljú, sekély sírögödör. Bolygatatlan. A rönkoporsó viszonylag jól megfigyelhető volt. Benne háton fekvő, nyújtott vázú, *maturus* korú nő csontváza feküdt. A koponya balra billent. Jobb kar a test mellett, bal kar enyhén behajlítva, jobb lábszár nyújtva, bal enyhén behajlítva helyezkedett el. A lábak a sarkaknál összeértek.

Antropológia:

Nő (-2), *maturus* (40-50 év), töredékes koponya és vázcsontok.

Obliteráció 2, abrázió közepes/ kifejezett.

Anatómiai variáció: *ossa Wormiana*.

Entesopathia: 2 humeruson a tuberositas deltoidea kifejezett.

Fogstátus: maradó fogak: 14, 12, 22, 48, 47, 43-41, 31-35, 38, életben elveszett: 46-44, 36-37, *caries: 34 (mesialis) 35 (distalis).*

A sírban talált tárgyak:

1. **Fibula** a koponya és a sírögödör déli vége között. Egytagú, aláhajlított lábú öntött bronzfibula. Kengyele a fej felé ívelődik, L alakban megtört, kör metszetű. A lemezzé formált tűtartó alsó része átvezetve a kengyel alsó harmadában tekercselt díszítéssé formált. A spiráltekercset nádusz zárja. H.: 5,3 cm, v.: 0,7 cm kar szélesség: 0,9 cm. Ltsz.: 2013.3.1300.

2. **Fülbevaló és gyöngy** a koponya jobb oldalán a) Huzalból készült, egytagú bronz karika fülbevaló. Hurkos-kampós záródású. A hurok felől kezdődő tekercselt díszítés a hurok folytatása, végét nádusz zárja.; b) Sötétkék, áttetsző, gömb alakú üvegyöngy. A két tárgy összetartozása nem kimutatható. Á.: 3,2 cm, v.: 0,2 cm; á. üvegyöngy: 0,8 cm. Ltsz.: 2013.3.1301.

3. **Lemez** a jobb csuklón. Erősen korrodált bronzlemez díszítmény. Alakja nem felismerhető, egy nittszeg kimutatható. Valószínű karék vagy ruhadísz töredékei. Ltsz.: 2013.3.1302.

4; 5. **Lemez és csat.** A lemez a medence közepéről, míg a csat a felszedés közben a fej alól került elő. Öntött, ovális bronzcsat, lemezes szíjszorítóval. A csattest D alakú, középen megvastagodó, rombusz metszetű. Ráhajló, lapított, téglalap metszetű, végén enyhén megtört pecekkel ellátott. A ráhajtott lemezes testű szíjszorítót 2 nittszeggel rögzítették. Valószínűleg, a szíjszorító lemezhez tartoztak az erősen korrodált bronzlemez töredékek. H. csat: 3,7 cm, v.: 0,5 cm, h. szíjszorító: 1,3 cm, v.: 0,5 cm. h. lemez: 3,0 cm, v.: 0,2 cm. Ltsz.: 2013.3.1303. és 1304.

Felszedés közben felszínre került darabok:

A. **Gyöngyök.** Narancsvörös és fehér színű, rövid- és hosszú henger alakú korallgyöngyök. 4 darab ép. Ltsz.: 2013.3.1304.1.

182. Sírgödör: T.: É-D, 0-180°; h.: 261 cm; sz.: 86 cm, m.: 89 cm. **Váz:** T.: D-É, 180-0°; h.: 152 cm.

Lekerekített sarkú, téglalap alakú, függőleges falú, egyenes aljú sírgödör. Bolygatatlan. A rönkkoporsó nyomát viszonylag későn, kb. 50 cm mélyen lehetett észlelni, nyomokban kimutatható volt. Benne háton fekvő, nyújtott vázú, *juvenis* (16-18 év) korú nő csontváza feküdt. Koponyája enyhén jobbra fordult. Bal kar nyújtva, jobb kar könyökben behajlítva a test medencén, a lábak nyújtva helyezkedtek el.

Antropológia:

Nő (?), *juvenis* (16-18 év), jó megtartású koponya és vázcsontok.

Synchondrosis spheenooccipitalis nyitott, M3 csontban, *epiphysisek* külön, csak a *humerus distalis epiphysise* teljesen zárt, *radius proximalis epiphysise* félig, medence összezsontosodva.

Anatómia variáció: 43 két-gyökerű, *sutura sagittalisban ossicula, ossa Wormiana*, két *foramen zygomatigofaciale*, a felső I1 *tuberculum dentale*.

Patológia: zománc *hypoplasia* a felső *caninuson* (13), homlok területe nagyobb a *mandibulához* és az arckoponyához képest (*hydrocephalosis* ?)

A sírban talált tárgyak:

1. **Torques gyöngyecsüngővel** a nyak körüli részből. Ezüstből öntött, kéttagú nyakperec. Szabályos kör alakú, rombusz metszetű, erősen profilált ékszer. Hurkos-kampós záródású. A kampót képező tag lapos, vízszintes, kör alakúvá formált, majd kissé összeszűkülve kampóvá

alakított. A hurok a nyakperec végéből képzett. A záródások felől kezdődő tekercselt díszítés nem azok folytatásaként, hanem külön huzalból készültek. Mindkét oldalon a záródás előtt illetve az ellentétes oldalon, a spiráldíszítés befejezés előtt, körülbelül 1-1 centiméterrel 1-1 nódusz rögzíti. Valószínű a nyakperechez tartozott egy fekete, bikónikus üveggyöngy csüngő, amely egy bronz szálon függött. Á. torques: 15,0 cm, v.: 0,6 cm, v. nódusz: 0,7 cm, á. gyöngy: 1,2 cm, v.: 0,5 cm, a bronzsál nem mérhető. Ltsz.: 2013.3.1306.

2. **Csüngő** a jobb oldali orsó- és singcsont között. Bronzból öntött balta alakú csüngő, bronz karikával. A csüngő éle háromszög metszetű, elkeskenyedő oldalán szárnyas állású. Lapított, téglatest alakú, külső szélén szögletes, ovális nyéllyukkal ellátott ékszer. A csüngőhöz tarozik, bár különálló, egy nyitott záródású, huzalból nyújtott bronzkarika. H.: 1,6 cm, v.: 0,35 cm, á. karika: 1,0 cm, v.: 0,15 cm. Ltsz.: 2013.3.1307.

3; 4. **Karperecek** a jobb és bal csuklón. Ovális alakú, kör metszetű, középső tengelyében kissé elnyújtott, két végén enyhén tölcészerűen kiszélesedő, öntött ezüst karperecek. Á1.: 6,5 cm, v1.: 0,45 cm; á2.: 6,55 cm, v2.: 0,45 cm. Ltsz.: 2013.3.1308 és 1309.

5. **Gyöngyök** a jobb és a bal lábfejek környékén. a) Barna, opak, rövid hasáb-, lecsapott sarkú hasáb- és kocka alakú karneolgyöngyök. 100 darab ép; b) Barna, áttetsző, rövid hasáb-, lecsapott sarkú hasáb- és kocka alakú karneolgyöngyök. 68 darab ép; c) Lazacszínű, áttetsző, hasáb- és lecsapott sarkú hasáb alakú karneolgyöngyök. 5 darab ép; e) Ezüstfehér, jelen állapotukban fekete, nyomokban ezüstfehér színű, rövid hasáb-, lecsapott sarkú hasáb- és kocka alakú üveggyöngyök és töredékei. 52 darab ép és 38 darab töredékes; f) Barna, átlátszó, lecsapott sarkú hasáb alakú üveggyöngy, középső tengelyében valószínű bronz szálvezető. 1 darab ép; g). Lila színű, valószínű lekerekített hasáb alakú, félbetört üveggyöngy. Ltsz.: 2013.3.1310.

6. **Edény és gyöngy** a lábfejek között. Grafitszürke színű, erősen kopott felületű, csillámos homokkal soványított edény. Pereme duzzadt, lekerekített, nyak nélküli, kónikusan öblösödő, éles hastörésű. A hastöréstől lefelé gömbös testű, korongos talpú. Az edény belsejében fehér színű, lapított henger alakú üveggyöngy volt. Pá.: 6,0 cm, fá.: 3,2 cm, ma: 6,0 cm, v.: 0,6 cm. Ltsz.: 2013.3.1305.

7; 8. **Fülbevalók** felszedés közben a koponya jobb és bal oldalán. Huzalból készült, egytagú ezüst karika fülbevaló. Hurkos-kampós záródású. A hurok felől kezdődő tekercselt díszítés a hurok folytatása. A kampó törött. Á1.: 2,1 cm, v1.: 0,35 cm; á2.: 2,1 cm, v2.: 0,4 cm, Ltsz.: 2013.3.1311 és 1312.

9. **Csat** felszedés közben, a lábszárcsont alatt. Igen erősen korrodált, valószínű megnyújtott D alakú, a pecek felőli részen erősen megvastagodó karikájú, kisméretű (lábbeli csat?) vascsat(ok) és töredékei. H.: 1,8 cm, v.: 0,5 cm. Ltsz. 2013.3.1314.

189. Sírögödör: T.: É-D, 0-180°; h.: 262 cm; sz.: 133 cm, m.: 92 cm. **Váz:** -

190. Körárok: nyitott; sz.: 120 cm; m.: 42 cm.

A sírt árok kerítette, bejárata délen volt. Nagyon széles, falai részsűsek, alja egyenes. A sírgödör a kerítőárok közepén, kissé nyugati irányban volt.

Bolygatott, rablott. A sírgödör lekerekített sarkú, téglalap alakú, függőleges falú, padkás (!), egyenes aljú volt. A padka a sírgödör keleti hossz tengelyében végig húzódott. Bolygatott, rablott. Benne *adultus* korú nő csontváza volt. A sír teljes területét érintette a rablás, csak néhány csontot találtunk. A rablógödör feltja a sír keleti oldalán jelentkezett.

Antropológia:

Nő (-2), *adultus* (23-25 év), jó megtartású vázcsontok.

Sacrum szegmentjei közül az 1-3. nem csontosodott össze, *crista iliaca* vonala megfigyelhető, *epiphysisek* összecsontosodtak.

Termet: 162 cm.

Patológia: részleges *sacrum bifidum*, *facies auricularis* területén gennyesedés nyoma (TBC?, *localis* területi gyulladás, fertőzés?), L3 *inferior* felszínén, a *corpuson* bemélyedt területek, széleik egyenetlenek.

A sírban talált tárgyak:

1. **Fibula** a sírgödör déli feléből. Egytagú, aláhajlított lábú ezüst fibula töredékei. A fejen egy spirálmenet maradványa található. A kengyel kör metszetű, spiráltekerccsel díszített. Tüje és az egész szerkezete töredékes. Nem mérhető. Ltsz.: 2013.3.1342.

2. **Karika** a sírgödör déli feléből. Igen erősen lapított karika alakú (alátét-szerű), nyitott végű, közepén átfűrt ezüstlemez. Á.: 0,9 cm, v.: 0,2 cm. Ltsz.: 2013.3.1343.

3. **Gyöngyök** a sírgödör északi feléből. a) Barna színű, henger, lekerekített- és lecsapott oldalú hasáb alakú borostyángyöngyök és töredékei. 4 darab ép 7 darab töredék; b) Lecsapott oldalú, hasáb alakú karneolgyöngyök. 3 darab ép; c) Sötétlila színű, félbetört, hasáb alakú üveggyöngy. 1 darab ép. Ltsz.: 2013.3.1344.

Bontás és felszedés közben a felszínre került darabok:

A. **Ismeretlen funkciójú vastárgy.** Korrodált, többszörösen hajlított, kör átmetszetű, végén ellapított, hullámos vashuzal töredéke. H.: 4,3 cm, á.: 0,4 cm. Ltsz.: 2013.3.1345.

B. **Gyöngy.** Bikónikus alakú, enyhén megvastagodó peremű ezüstgyöngy. Á.: 0,8 cm, v.: 0,5 cm. 2013.3.1346.

C. **Karika.** Bronzból öntött, enyhén bikónikus, zárt karika, magas réztartalommal. Ltsz. 2013.3.1347.

D. **Csüngő.** Bronzból, vasból és borostyánból készült ékszeregyüttes. 1. Bronzból öntött balta alakú csüngő, magas réztartalommal. Az él egyik csúcsa törött, háromszög metszetű. A nyéllyuk ellapított hasáb metszetű, külső széle lekerekített; 2. Közvetlenül a csüngő alatt amorf, erősen korrodált, ismeretlen funkciójú vastárgy található; 3. A csüngő nyéllyuka - vastól körülölelve - rajta fekszik a hasáb alakú borostyángyöngyön; 4. Az ékszeregyüttes alapján bronzból öntött, bikónikus karika található. Valószínű a darabokat a nyakban felfüggesztve, ám egymástól elkülönülve viselték.

H. együttesen: 2,5 cm, v.: 2,0 cm; h. csüngő: 1,6 cm, v.: 0,2 cm; h. vas: 2,0 cm, v.: 0,8 cm; gyöngy nem mérhető; á. karika: 1,7 cm, v.: 0,5 cm. Ltsz. 2013.3.1348.

E. **Töredék.** Erősen korrodált, vasból készült, 3 szárnyú (melyből 1 ép) propellerre emlékeztető veret? Középső tengelyében nittszeg található. H.: 2,1 cm, v.: 1,0 cm Ltsz. 2013.3.1349.

200. Sírögödör: T.: É-D, 0-180°; h.: 255 cm; sz.: 108 cm, m.: 70 cm. **Váz:** -

Lekerekített sarkú, téglalap alakú, függőleges falú, egyenes aljú sírögödör. Bolygatott, rablott. Benne *maturus* (?) korú nő csontváza volt. A sír teljes területét érintette a rablás, csak néhány csontot találtunk. Anatómiai rendben a jobb lábszár volt.

Antropológia:

Nő (-2), *maturus* (40-59 év), töredékes vázcsontok.

Termet: 156 cm.

Patológia: *poroticus* csigolyák, egy hátcsigolyán nagyméretű bemélyedés a *corpus* alapi területén (dsp ?, Schmorl-csomó).

A sírban talált tárgyak:

1;3. **Csüngők.** Többsége a sírögödör déli feléből-, egy darab a középén elhelyezkedő alkarról származik. Bronz és ezüst, öntött, zárt karikacsüngők, összefüggő-, ám nem kapcsolódó

láncolatban. Néhány darab összekorrodálva. A kisebbtől a nagyobb-, majd ismét a kisebb átmérő felé tagolt, piramis-szerűen felépülő, összefüggő ékszer darabjai. Az egyik töredék a sír északi feléből került elő. 7 darab ép, 2 darab töredékes. Á1.: 1,3 cm, v1.: 0,2 cm, á2.: 1,5 cm, v2.: 0,4 cm, á3.: 1,5 cm, v3.: 0,3 cm, á4.: 1,5 cm, v4.: 0,4 cm, á5.: 1,5 cm, v5.: 0,7 cm, á6.: 1,3 cm, v6.: 0,3 cm, á7.: 1,2 cm, v7.: 0,7 cm, á. töredék: 1,9 cm, v. töredék: 0,9 cm, h8.: 1,6 cm, v8.: 0,6 cm. Ltsz.: 2013.3.1839. és 2013.3.1841.

2. **Ismeretlen funkciójú vastárgy** a csüngőktől 15 centiméterre, nyugatra. Igen erősen korrodált, ismeretlen funkciójú (valószínű fibula) vastöredékek. Összeillenek. H.: 3,0 cm, v.: 0,7 cm. Ltsz.: 2013.3.1840.

4. **Ismeretlen funkciójú vastárgy** a gyöngyöktől 10 centiméterre, déli irányba. Erősen korrodált, ismeretlen funkciójú, lemezből készült vastárgy töredéke. Trapéz alakú, szélén lekerekített, törött. H.: 3,3 cm, v.: 0,4 cm. Ltsz.: 2013.3.1342.

5. **Gyöngy** a sírgödör északi részében lévő lábszárcsont alatt. Ezüstfehér, jelen állapotában fekete, nyomokban ezüstfehér színű, rövid hasáb alakú üveggyöngy. Ltsz.: 2013.3.1843.

7. **Fülbevaló** a feltételezett koponya eredeti helyén. Rombusz metszetű, huzalból készített bronz fülbevaló töredékei. Kb. á.: 3,2 cm, v.: 0,3 cm. Ltsz. 2013.3.1845.

8. **Fibula** a mellkas feltételezett helyén. Egytagú, aláhajlított lábú, kisméretű ezüstfibula. Kengyele a fej felé ívelődik, kör metszetű, enyhén síkozott. A lemezzé formált tűtartó, alsó részét átvezetve, a kengyel alsó harmadában tekercselt díszítéssé formált. A tű törött. H.: 2,4 cm, v.: 0,3 cm kar szélesség: 0,6 cm. Ltsz. 2013.3.1846.

9. **Csüngő karikával** a két térd között. Bronzból öntött balta alakú csüngő, bronz karika töredékkel. A csüngő éle háromszög metszetű, elkeskenyedő oldalán szárnyas állású. Lapított, téglatest alakú, külső szélén lekerekített, ovális nyéllyukkal ellátott ékszer. A csüngőhöz tartozik, bár különálló, egy félbetört, öntött bronzkarika. H.: 1,6 cm, v.: 0,3 cm, fok szélesség: 1,3 cm, h. karika: 1,0 cm, v.: 0,2 cm. Ltsz.: 2013.3.1847.

10. **Gyöngyök** a jobb boka körül. Ezüstfehér, jelen állapotukban fekete, nyomokban ezüstfehér színű, rövid hasáb- és kocka alakú üveggyöngyök és töredékei. 20 ép és 8 töredékes darab. Ltsz.: 2013.3.1848.

11. **Kés** a bal alsó lábszár feltételezett helyén. Erősen korrodált és sérült vaskés töredéke. A nyéltüske hegyben végződik, a penge az indításánál törött. A nyéltüskén fa lenyomata található. H.: 5,2 cm, v.: 0,7 cm. Ltsz.: 2013.3.1849.

Bontás és felszedés közben a felszínre került darabok.

A. **Orsógomb.** Narancsosbarna színű, erősen kopott, sérült felületű, homokkal soványított, bikónikus, aszimmetrikus orsógomb. A felületén szabálytalan árkolások láthatók. H.: 1,9 cm, á.: 2,4 cm. Ltsz.: 2013.3.1844.

203. Sírgödör: T.: É-D, 0-180°; h.: 252 cm; sz.: 109 cm, m.: 65 cm; **Váz₁:** T.: ÉÉK-DDNy, 65-245°; h.: 70 cm; **Váz₂:** T.: D-É, 175-355°; h.: 150 cm.

Lekerekített sarkú, téglalap alakú, függőleges falú, nagyon mély sírgödör. Bolygatott, rablott. A sírgödörben két felnőtt korú nő csontváza feküdt.

A korábbi temetkezés (203/2) D-É-i tájolású volt. Benne háton fekvő, nyújtott vázú, *adultus* korú (23-39 év) nő váza feküdt. Koponyája hiányzik. Mindkét felkar szorosan a test mellett, alkarok hiányoznak, jobb kézfej a jobb combcsonton nyugodott, lábak nyújtva helyezkedtek el. A váz közepes megtartású volt. Lepelbe vagy állati bőrbe csavarva helyezhették a sírba, melynek nyomai megmaradtak.

A fiatalabb vázrész (203/1) az alaptermetkezés felett 50 cm-el (!) helyezkedett el ÉÉK-DDNy-i irányban. Feltételezhető, hogy a szintén *adultus* (23-X) korú nő csontjai, egy később kirabolt, másik sírból kerülhetett ebbe a gödörbe.

Antropológia:

Váz₁:

Nő (-2), *adultus* (23-39 év), töredékes koponya és vázcsontok.

Obliteráció 1, abrázió enyhe.

Anatómiai variáció: 11, 12 lapát-forma (+*tuberculum dentale*), 22 *palato-gingivális* barázda.

Váz₂:

Nő (-2), *adultus* (23-39), közepes megtartású vázcsontok.

Termet: 153 cm.

A sírban talált tárgyak: 203/2.

1. **Csüngők** a nyakcsigolya alól. Öntött, zárt bronz karikacsüngők. Az egyik csüngő bikónikus, profilált szélű. 2 darab ép. Á1.: 1,4 cm, v1.: 0,5 cm, á2.: 1,2 cm, v2.: 0,4 cm. Ltsz.: 2013.3.1859.

2. **Ékszer** a bal kulcscsont alól. Igen erősen korrodált, ismeretlen funkciójú vastöredékek. Hozzákorrodálódva került elő egy ezüstből készült *lunula* alakú csüngő. A félhold alakú, zárt csüngő két karja a középtaghoz íveltlen csatlakozik, ám egymással nem érintkezik. A

középtagból indul ki a visszahajtott ellapított függesztőfül. H. vastöredék: 3,5 cm, v.: 0,7 cm, h. csüngő: 2,3 cm, ma.: 2,0 cm, v.: 2,5 cm. Ltsz.: 2013.3.1860.

3. **Fibula** mellkas bal oldalán. Egytagú, aláhajlított lábú, ezüsthibula. Kengyele a fej felé ívelődik, oktaéder metszetű, síkozott. A kengyel ívének alsó harmadában huzalból tekercselt díszítés látható. A lemezzé formált tűtartó, alsó részét átvezetve, a kengyel alsó harmadában tekercselt díszítéssé formált. A láb indításánál két-, a láb felső részének végén egy vésett vonallal díszített. A tűtartó az egyik oldalán majdnem teljesen zárt. H.: 3,5 cm, v.: 0,4 cm kar szélesség: 0,8 cm. Ltsz.: 2013.3.1361.

4. **Gyöngyök** a lábfejek körül. Ezüstfehér, jelen állapotukban fekete, nyomokban ezüstfehér színű, rövid hasáb-, lecsapott sarkú hasáb- és kocka alakú üveggyöngyök és töredékei. 87 darab ép és 19 darab töredékes. Ltsz.: 2013.3.1862.

5. **Orsógomb** a lábfejek és a sírgödör északi része közötti területről. Barna színű, foltokban feketére égett, fényezett, kopott felületű, csillámos homokkal soványított, lapított, bikónikus orsógomb. Á.: 3,2 cm, v.: 1,9 cm. Ltsz.: 2013.3.1863.

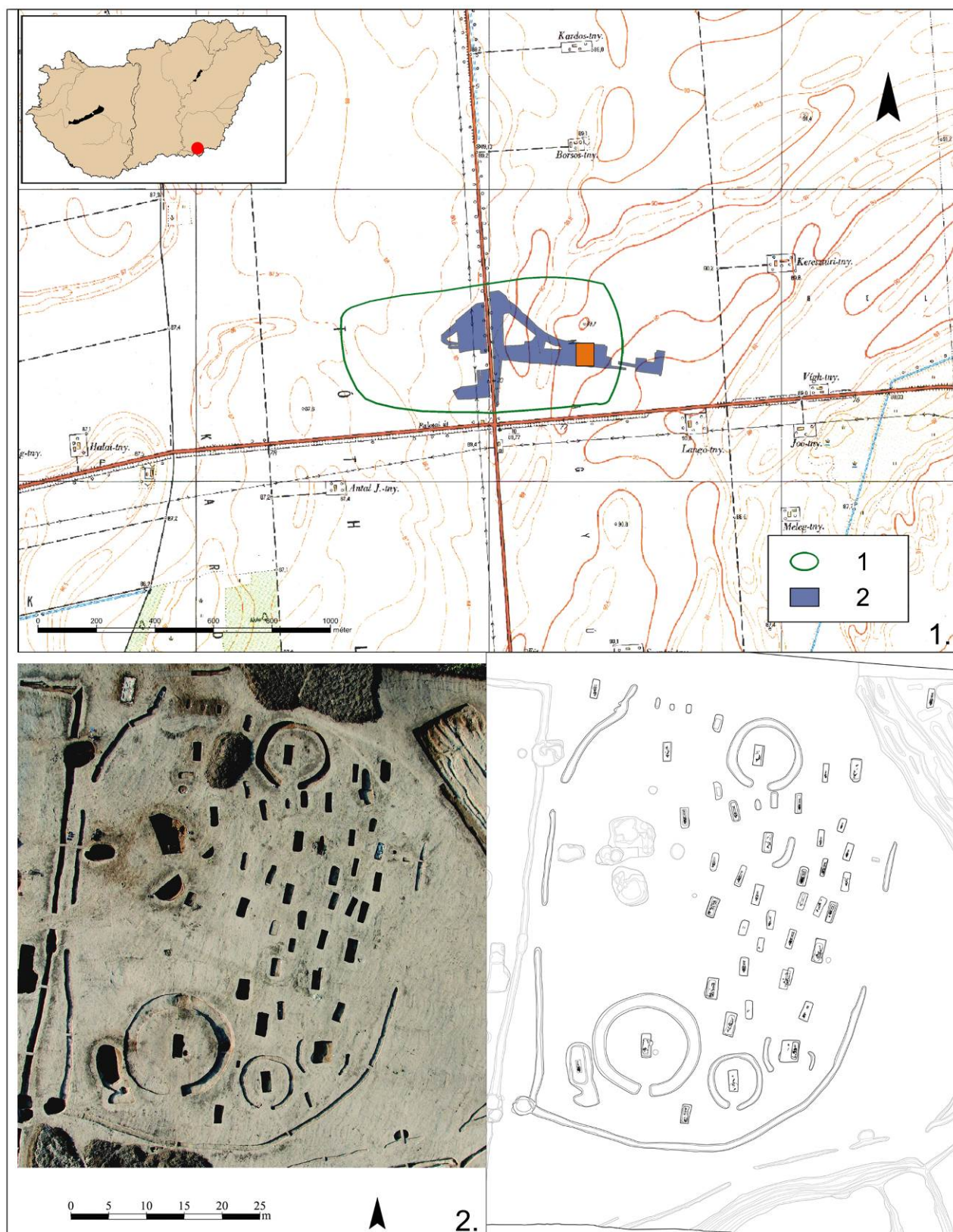
Bontás és felszedés közben a felszínre került darabok:

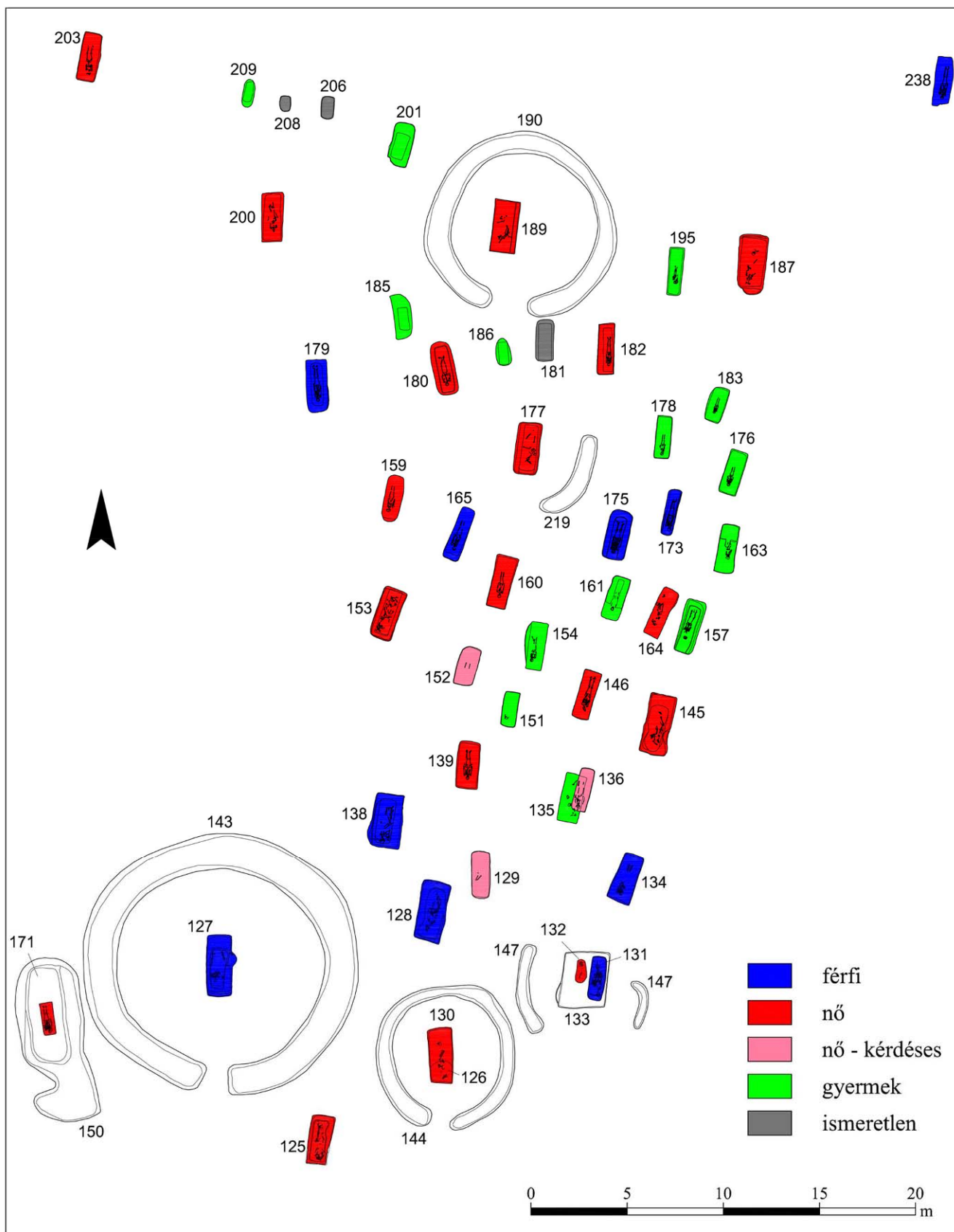
A. **Kerámia.** Kettő vagy három különböző típusú edény töredéke. a) Szürke színű, erősen kopott felületű, csillámos homokkal soványított, mészkőszemcsékkel szennyezett, ívelt oldalú edény töredékei. 2 darab; b) Szürke színű, külső oldalán fényezett, kopott felületű, csillámos homokkal soványított, ívelt oldalú edény töredéke. Belső oldalán a korongolás erőteljes nyomaival; c) Szürke színű, külső oldalán fényezett, kopott felületű, csillámos homokkal soványított, ívelt oldalú edény töredéke. H1.: 9,7 cm, v1.: 0,7 cm, h2.: 3,7 cm, v2.: 0,5 cm, h3.: 5,7 cm, v3.: 0,6 cm, h4.: 4,7 cm, v4.: 0,6 cm. Ltsz. 2013.3.1864.

B. **Gyöngy.** Lapított korong alakú borostyángyöngy és töredékei. 1 darab ép és 4 darab töredékes. Ltsz. 2013.3.1865.

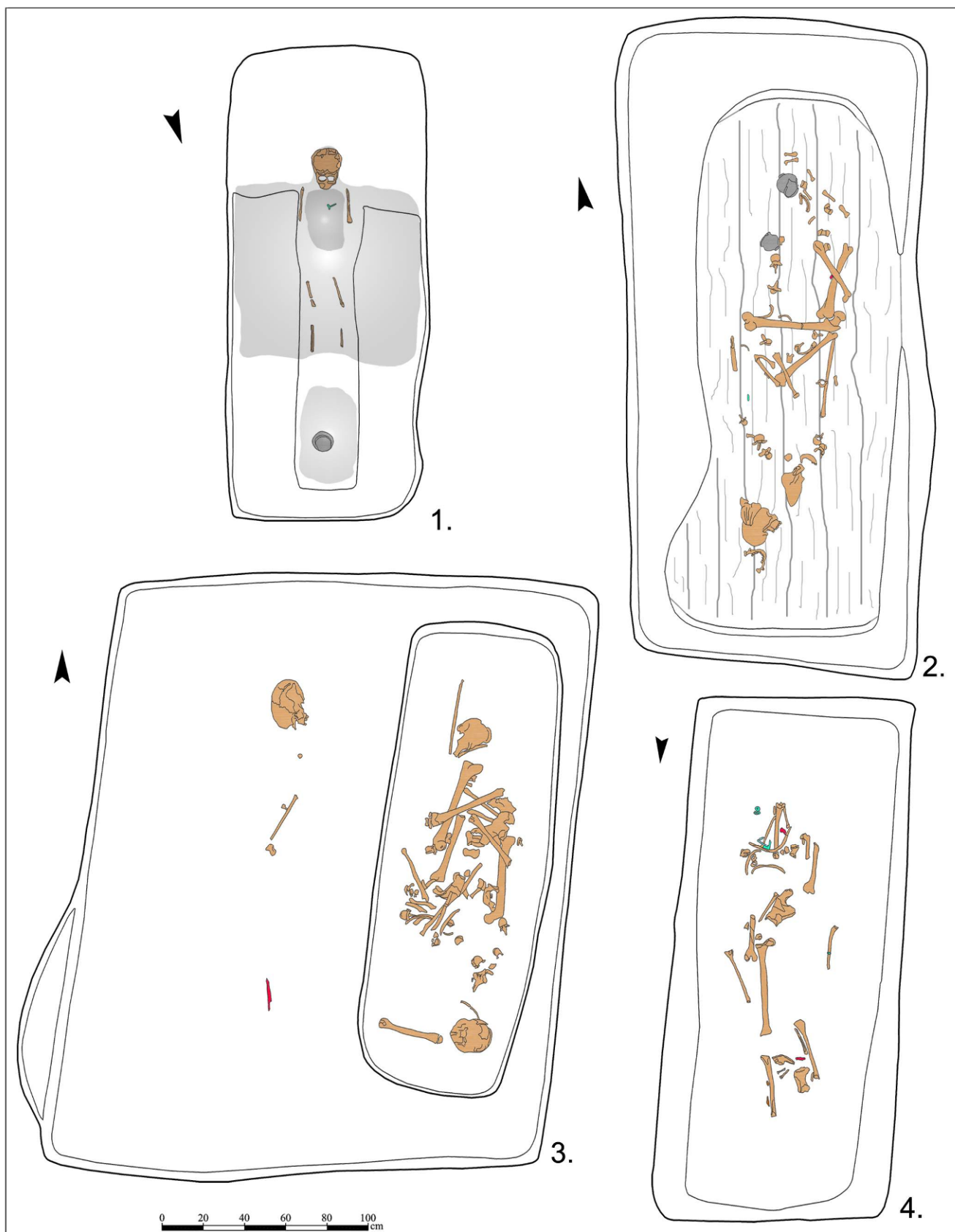
C. **Kés?** Erősen korrodált, kúp alakú, hegyben végződő vastüske töredéke. A töredéken falenyomat látszik. H.: 1,9 cm, v.: 0,2 cm. Ltsz.: 2013.3.1866.

D. **Gyöngy.** Fehér színű, vastag, hengeres alakú mészkőgyöngyök. 2 darab ép. Ltsz.: 2013.3.1867.

2. tábla: A sírok nemek szerinti megoszlása

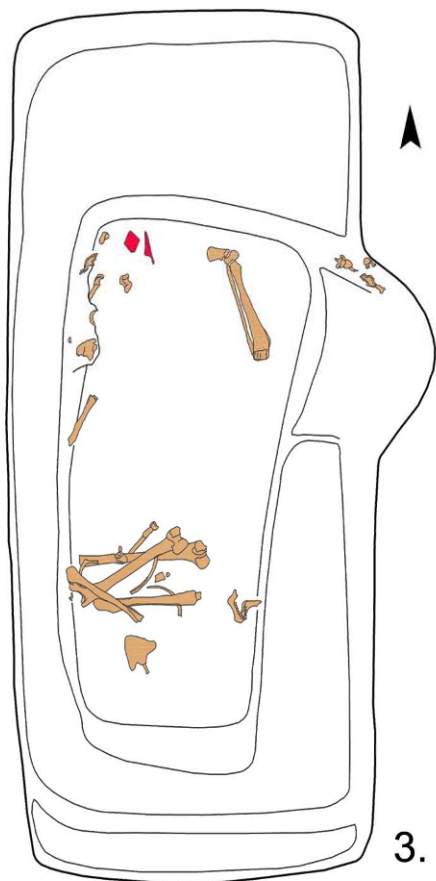
3. tábla: 1: 161. sír; 2: 128. sír; 3: 131. és 132. sír, 4: 200. sír

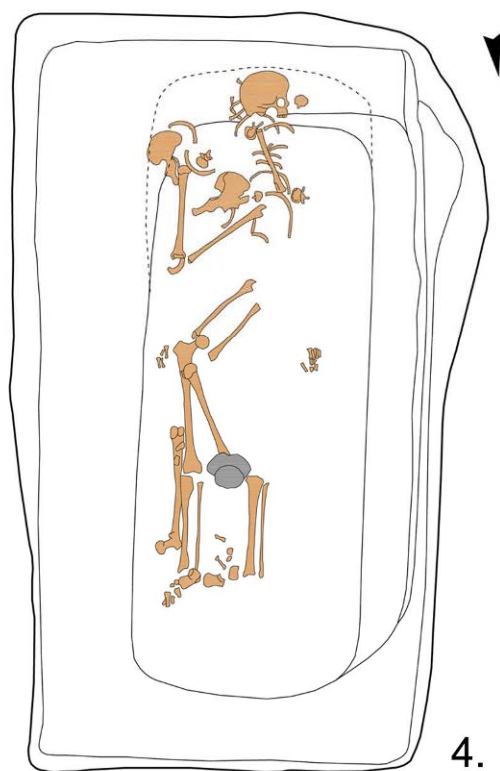
1.

2.

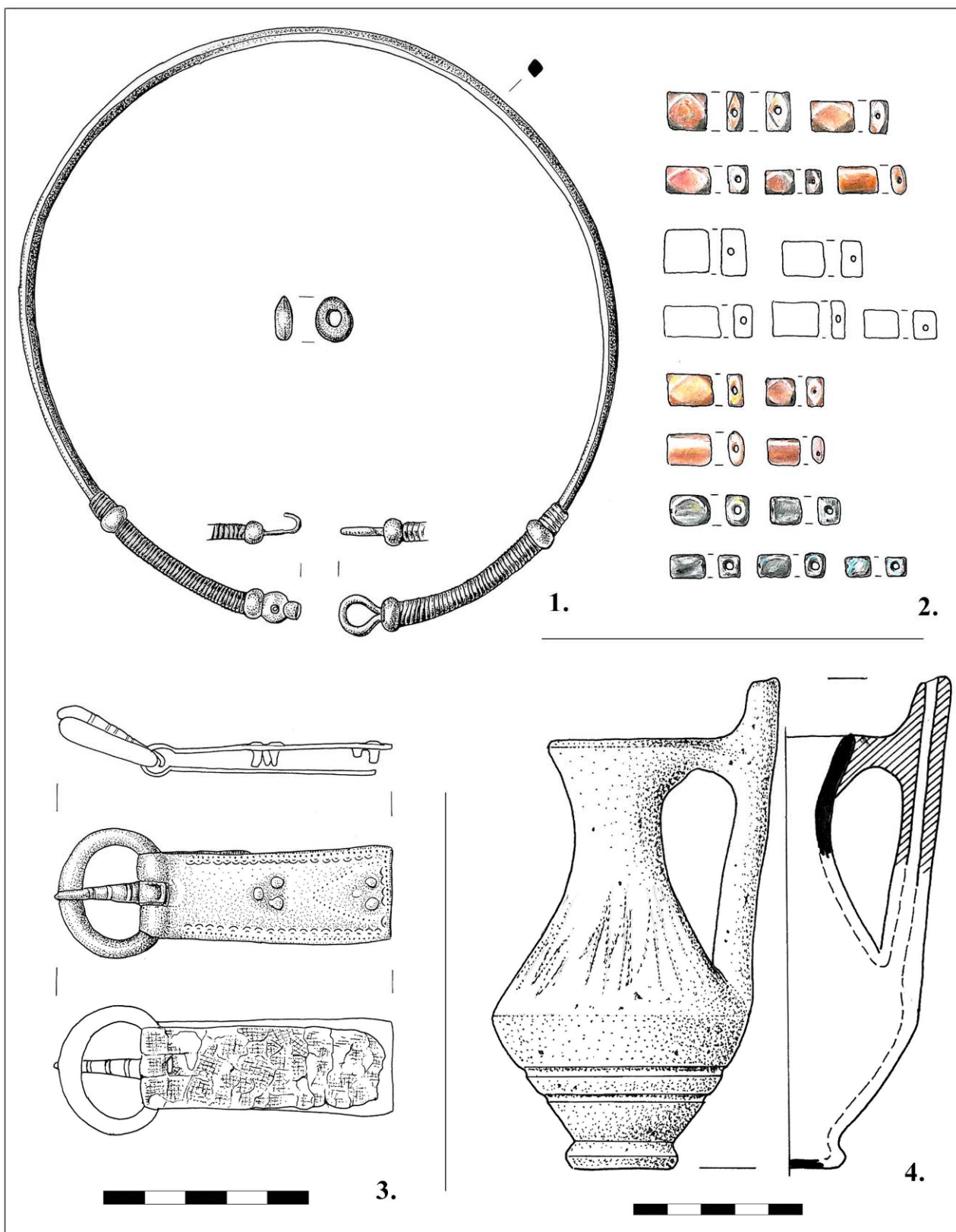
3.

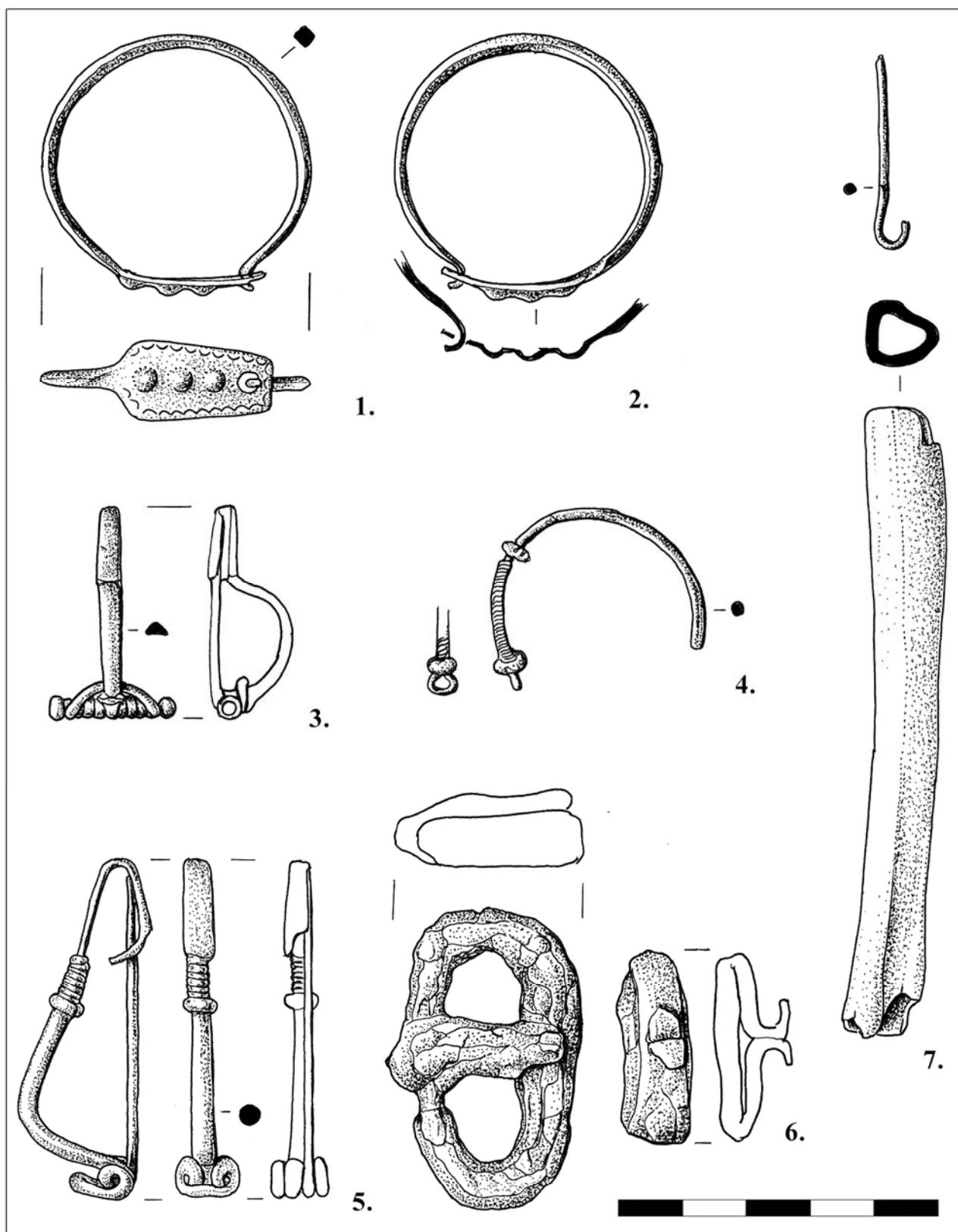
4.

0 20 40 60 80 100 cm

4. tábla: 1, 3: 127. sír feltatója és részletrajza; 2,4: 138. sír feltatója és részletrajza

5. tábla: 1. torques: 182. sír; 2. válogatás a temető gyöngyanyagából;
3. csat és szíjvég: 160. sír; 4. kiöntőcsöves korsó: 201. sír

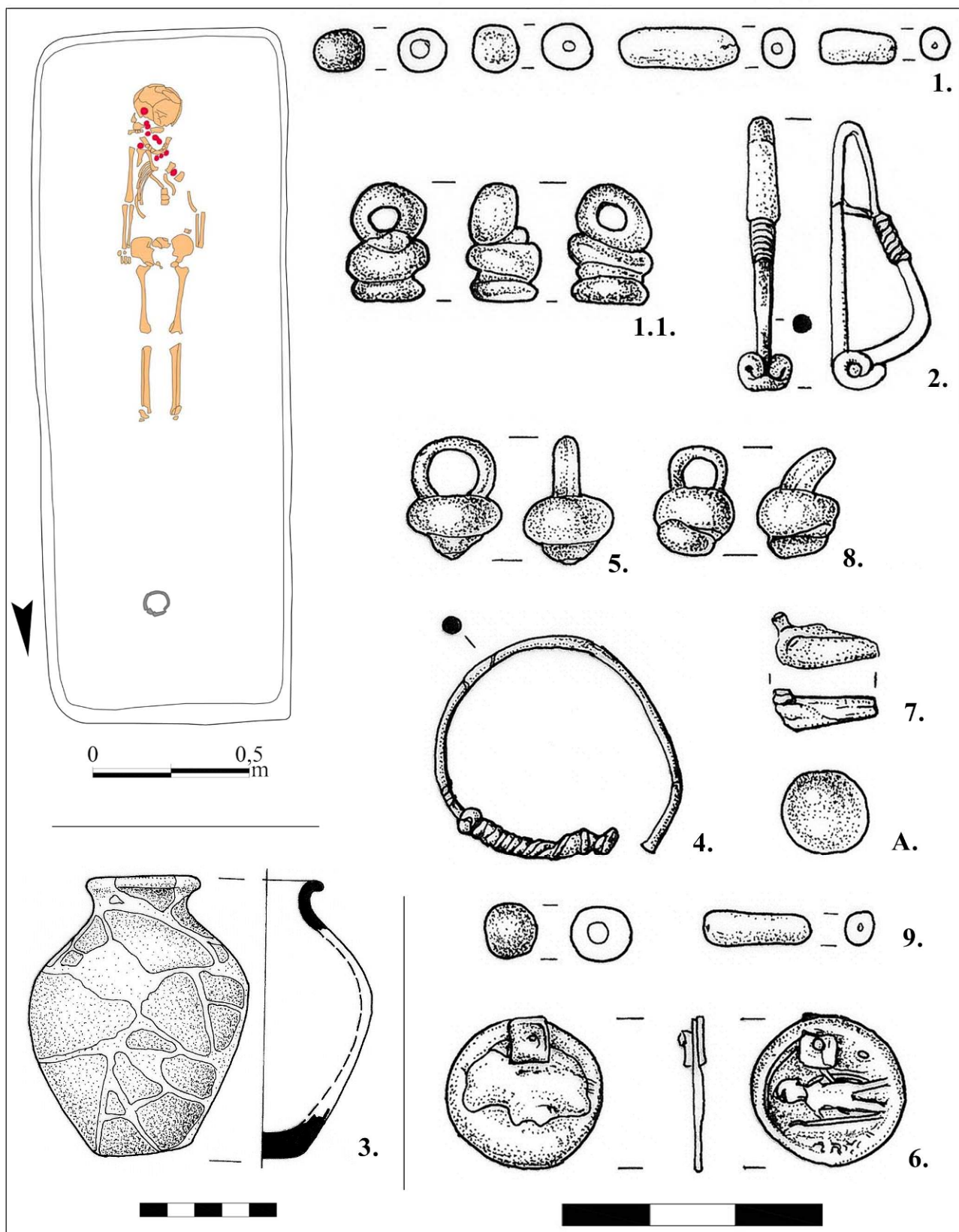
6. tábla: 1–2., fülbevalók, 7. csont tűtartó és szálvezető horog: 139. sír;
 3. kéttagú, spirálkaros, alsóhúros, oldalt hajlított lábú bronzfibula: 160. sír;
 4. hurkos-kampós, kéttagú bronz fülbevaló: 159. sír; 5. egytagú, aláhajlított lábú bronzfibula: 180. sír;
 6. ovális vascsat és bűjtató: 171. sír

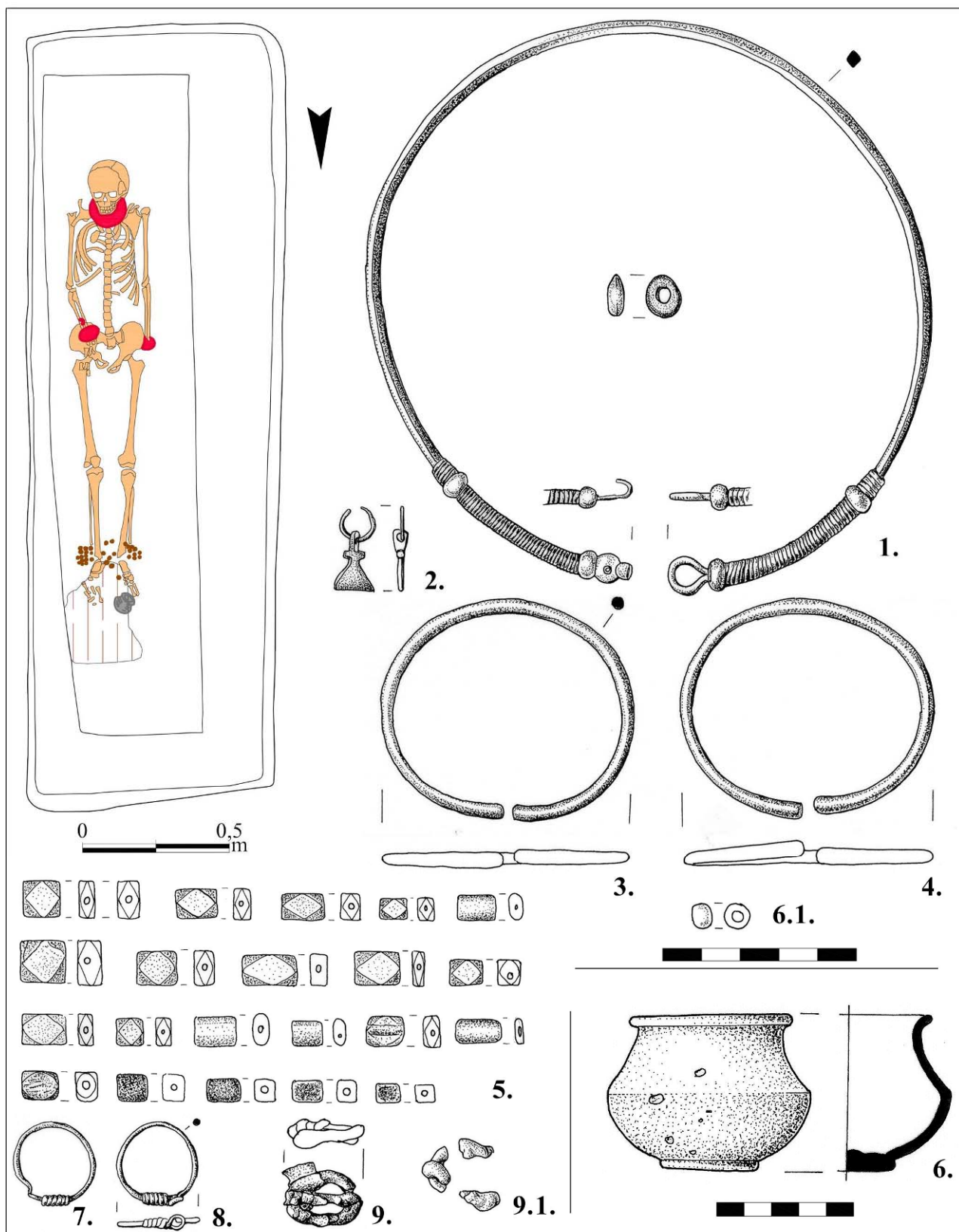
7. tábla: 135. sír

8. tábla: 163. sír

9. tábla: 178. sír

10. tábla: 182. sír

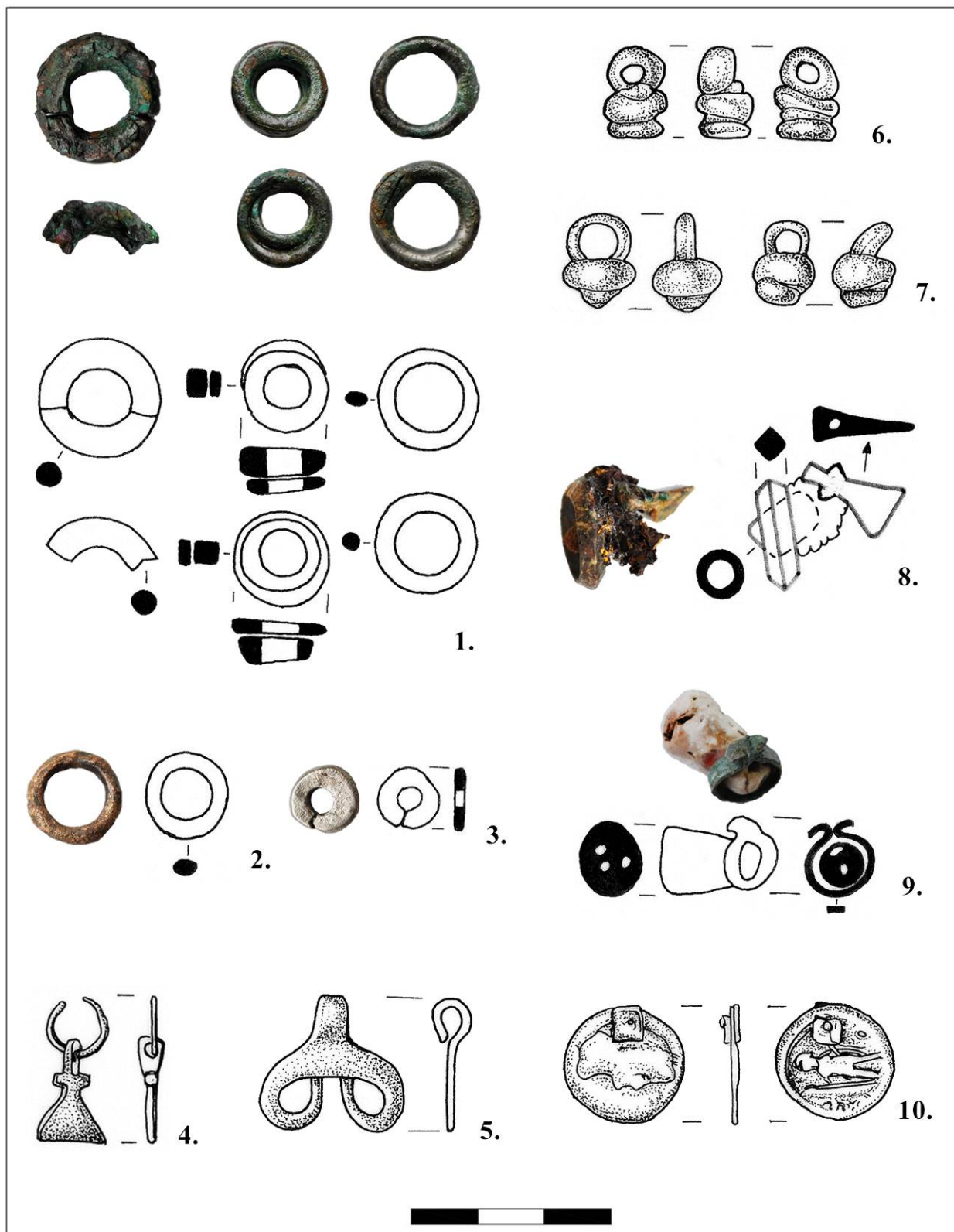
11. tábla: 189. sír

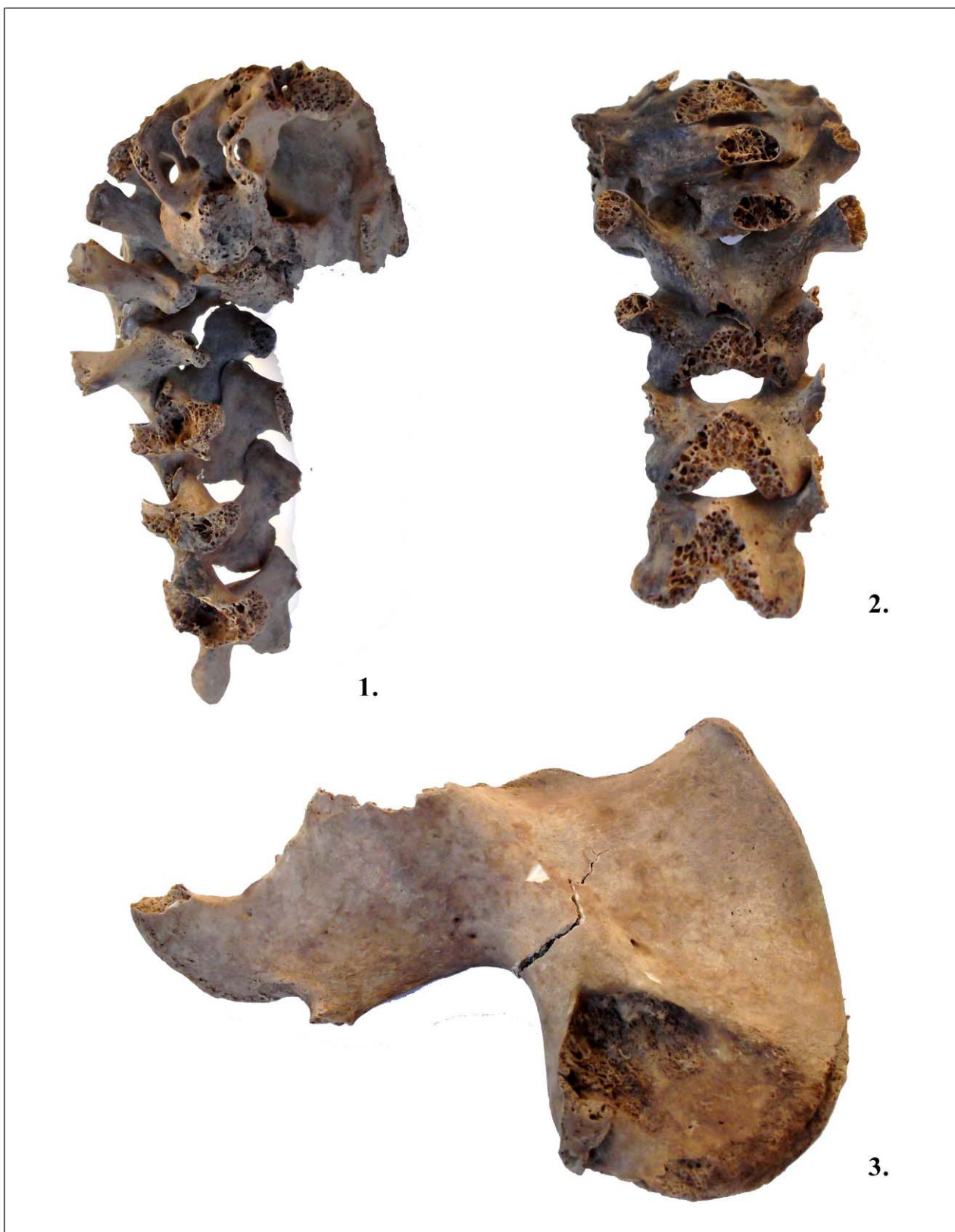
12. tábla: 200. sír

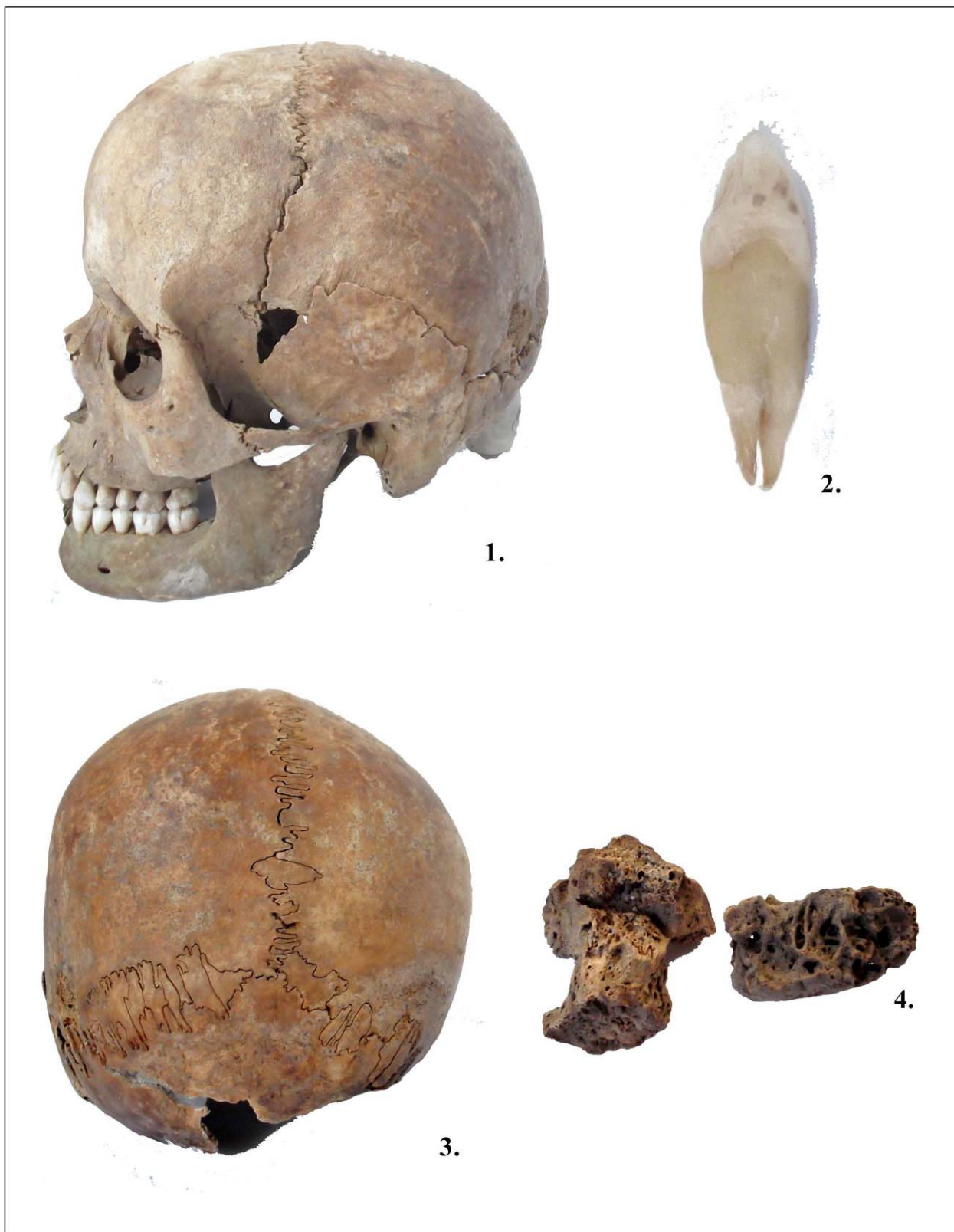
13. tábla: 203. sír

14. 1–2. karikacsüngők: 200. és 189. sír; 3. alátét-szerű csüngő: 189. sír;
 4. balta alakú csüngő: 182. sír; 5. félhold alakú csüngő: 203. sír;
 6–7. függesztőfüles üveggyöngyök: 178. sír; 8. ékszereggyűttes 189. sír;
 9. gyöngy és lemezkarika: 135. sír; 10. érmecsüngő: 178. sír

15. tábla: 1–2. Pott-féle púp: 178. sír;
3. *sacrum bifidum*, *facies auricularis* területén gennyesedés nyoma: 189. sír

16. tábla: 1. a koponya oldalnézeti képe; 2. kétgyökerű szemfog;
 3. *ossicula* megjelenése a *sutura sagittalis*ban: 182. sír;
 4. két *cervicalis* csigolya összecsontosodása: 195. sír

Leboly	Sír	nem	csígo típusa	csontváz	megtartás	koponya	váz	patológias elváltozás	korszak	egyet	Publikáció
Apárháza-Nagyvár-dió	182. sír	♀	származashatár-karika	•	j	•	•	•	4.-5. sz.	hydronephrosis ? the ?	KULJANI kezdes alatt
Apárháza-Nagyvár-dió	189. sír	♀	karika (3 db), származashatár	•	j	•	•	•	4.-5. sz.	dep. Schmorl-csomó	KULJANI kezdes alatt
Apárháza-Nagyvár-dió	200. sír	♀	karika (8 db), származashatár	•	r	-	•	•	4.-5. sz.	nem vizsgálható	KULJANI kezdes alatt
Apárháza-Nagyvár-dió	203. sír	♀	karika (2 db), humus	•	j	-	•	?	4.-5. sz.		KULJANI kezdes alatt
Apárháza-Nagyvár-dió	135. sír	♂ (♀)	gyűrű+karika	•	r	•	•	•	4.-5. sz.	porotikus hyperostosis	KULJANI kezdes alatt
Apárháza-Nagyvár-dió	163. sír	♂ (♀)	karika	•	j	•	•	•	4.-5. sz.	porotikus hyperostosis, meningitis, the ?	KULJANI kezdes alatt
Apárháza-Nagyvár-dió	178. sír	♂ (♀)	érem, fűgésztrifolus gyöngy (3 db)	•	j	•	•	•	4.-5. sz.	the	KULJANI kezdes alatt
Cardinalis	12. sír	♀	balta	•	k	•	•	-	4.-5. sz.		VADAY 1994
Doc	6. sír	♀	balta	•	r	•	-	-	3.-4. sz.	igen lőrédkes csontok	TROSCMAYER 1960
Madarasz-Halom	148. sír	♀	balta	•	r	-	-	-	3.-4. sz.	igen lőrédkes csontok	KÖNIGEY-VORÓDS 2011
Madarasz-Halom	164. sír	♀	balta	•	r	•	-	-	3.-4. sz.	igen lőrédkes csontok	KÖNIGEY-VORÓDS 2011
Madarasz-Halom	204. sír	♀	balta	•	r	•	•	-	3.-4. sz.	igen lőrédkes csontok	KÖNIGEY-VORÓDS 2011
Madarasz-Halom	264. sír	♀	balta	•	r	-	-	-	3.-4. sz.	igen lőrédkes csontok	KÖNIGEY-VORÓDS 2011
Madarasz-Halom	7. sír	♀	fűgésztrifolus gyöngy	•	k	-	-	-	3.-4. sz.	igen lőrédkes csontok	KÖNIGEY-VORÓDS 2011
Madarasz-Halom	232. sír	♀	fűgésztrifolus gyöngy	•	r	-	•	-	3.-4. sz.	igen lőrédkes csontok	KÖNIGEY-VORÓDS 2011
Madarasz-Halom	236. sír	♂ (♀)	fűgésztrifolus gyöngy	•	r	-	-	-	3.-4. sz.	igen lőrédkes csontok	KÖNIGEY-VORÓDS 2011
Madarasz-Halom	464. sír	♀	karikacsíngó	•	k	•	•	•	3.-4. sz.	porotikus hyperostosis	KÖNIGEY-VORÓDS 2011
Madarasz-Halom	334. sír	♀	fűgésztrifolus gyöngy	•	j	•	•	-	3.-4. sz.		KÖNIGEY-VORÓDS 2011
Tápe-Majlók	29. sír	♀	balta	•	k	•	-	-	4.-5. sz.		VADAY 1985
Hodmezőcsanak, Erzsébet-felép	4. sír	♂ (♀)	származashatár	-	-	-	-	-	4.-5. sz.	nincs csontváz	VADAY 1989, GULYÁS 2002
Sándorfalva-Erzsébet-könyvek	6. sír	♀	balta	•	r	•	•	-	4. sz. vége	igen lőrédkes csontok	publikálatlan
Kiskunmórpuszta-Solvas	148. sír	♀	balta	•	k	•	•	-	4. sz. vége	igen lőrédkes csontok	VADAY 1985
Szörög-Kőan-felép-ár	19. sír	♀	balta	-	-	-	-	-	3. sz.-nál később	nincs csontváz	PÁRDY-CZ 1959
Szeged-Óhalom	112. sír	♀	balta	•	k	•	•	•	3.-4. sz.	hydronephrosis ?	PÁRDY-CZ 1980
Kisbonyor B	250. sír	♀	csíngó	•	sz	•	-	-	2.-3. sz	mastoiditis	publikálatlan
Nyíregyháza-Félsom, Gyékény-l.	4. sír	♀	csíngó	•	k	•	-	-	3.-4. sz.		SALAMON 1959
Ossa	480. on	♀, ♂ (♀)	csíngó	•	r	•	•	-	3.-4. sz.	igen lőrédkes csontok	publikálatlan
Übő 5	4903. on	♀	5 db balta	•	r	-	•	-	3.-4. sz.	igen lőrédkes csontok	publikálatlan
Übő 5	4919. on	♀	származashatár	•	r	-	•	-	3.-4. sz.	igen lőrédkes csontok	publikálatlan
Übő 5	4925. on	♀	származashatár	•	r	-	•	-	3.-4. sz.	igen lőrédkes csontok	publikálatlan
Übő 5	4938. on	♀	csíngó	•	r	-	•	-	3.-4. sz.	igen lőrédkes csontok	publikálatlan
Übő 5	5019. on	♂	csíngó	•	r	-	-	-	3.-4. sz.	igen lőrédkes csontok	publikálatlan
Übő 5	5071. on	♀	csíngó	•	r	-	-	-	3.-4. sz.	igen lőrédkes csontok	publikálatlan
Übő 5	5978. on	♀	csíngó	•	r	•	-	-	3.-4. sz.	igen lőrédkes csontok	publikálatlan
Übő 5	7091. on	♀	csíngó	•	r	-	-	-	3.-4. sz.	igen lőrédkes csontok	publikálatlan
Übő 5	7521. on	♀	csíngó	•	r	•	•	•	3.-4. sz.	igen lőrédkes csontok	publikálatlan
Sandorfalva-Hosszvár-dió	5. sír	♀	balta	•	k	•	•	•	germán	porotikus hyperostosis, peristosis, Schmorl-csomó	MISEK 2014
Martély	217. sír	♂ (♀)	több csíngó (humus, fog, csíngó)	•	r	•	•	?	5. sz.	igen lőrédkes csontok	MACY 2005
Szeged-Óhalom	126. sír	♀	18 balta alatta csíngó, 2 humus	•	k	•	•	-	germán	torzított koponya	KISS 1996
Kisköves-Város alatt	701. sír	♀	balta	•	k	•	•	-	avar	dsp	LÁSZLO 1990
Tiszaföld	972. sír	♀	balta	•	j	-	•	•	avar		GÁRAY 1995
Tiszaföld	972. sír	♀	balta	•	j	-	•	-	avar		GÁRAY 1995
Szabolcs-Venetió	67. sír	?	fűgésztrifolus gyöngy	•	j	-	•	?	4.-5. sz.	nincs patológiai vizsgálat	SEKERES-SEKERES 1996
Szeged-Kundomb	260. sír	♂ (♀)	fűgésztrifolus gyöngy	•	-	-	-	-	4.-5. sz.	nincs csontváz	PRINTE 2011
Féreg-Kertészalm-dió	4253. on	♀	fűgésztrifolus gyöngy	•	k	•	•	-	4. sz. vége	porotikus hyperostosis	MÉSZÁROS-PALICH-SÓSKUTI-SZ. WILHELM 2007
Óföldcsk 9. lb.	4. sír	♀	balta	•	r	•	•	-	4. sz. vége		SÓSKUTI 2009
Óföldcsk 9. lb.	114. sír	♀	balta (2 db)	•	k	•	•	-	4. sz. vége	igen lőrédkes csontok	SÓSKUTI 2009
Óföldcsk 9. lb.	138. sír	♂ (♀)	érem	•	r	•	-	-	4. sz. vége	igen lőrédkes csontok	SÓSKUTI 2009
Óföldcsk 9. lb.	149. sír	♂ (♀)	fűgésztrifolus gyöngy	•	r	•	-	-	4. sz. vége	igen lőrédkes csontok	SÓSKUTI 2009
Óföldcsk 9. lb.	155. sír	♂ (♀)	fűgésztrifolus gyöngy, érem	•	r	•	•	-	4. sz. vége	igen lőrédkes csontok	SÓSKUTI 2009
Óföldcsk 9. lb.	157. sír	♀	fűgésztrifolus gyöngy	•	k	•	•	-	4. sz. vége	anyagszere megjelölés	SÓSKUTI 2009
Óföldcsk 9. lb.	159. sír	♀	balta	•	k	•	•	-	4. sz. vége		SÓSKUTI 2009
Óföldcsk 9. lb.	160. sír	♀	érem	•	k	•	•	•	4. sz. vége	anyagszere megjelölés	SÓSKUTI 2009
Óföldcsk 9. lb.	391. sír	♂ (♀)	érem	•	r	•	•	-	4. sz. vége	igen lőrédkes csontok	SÓSKUTI 2009
Óföldcsk 10. lb.	120. sír	♂ (♀)	fűgésztrifolus gyöngy	•	r	•	•	-	4. sz. vége	igen lőrédkes csontok	GULYÁS 2009

17. tábla: összesítő táblázat a csüngők és az antropológiai eredmények alapján

18. tábla: a 178. sírban eltemetett kisleány rekonstrukciós rajza